

Наталія Яковлева

НОВАТОРСТВО ПОЕЗІЇ ІВАНА ДРАЧА

Поетична спадщина Івана Драча славиться своєю індивідуальністю та новаторством. Його творчість відзначається нововведеннями, які показують сміливість та неповторність підходу до процесу створення твору. Він вніс у поезію неординарність тем, які сильно вирізнялись із-поміж звичних народних сентиментально-ліричних переживань. Творчість Івана Драча була наповнена лексикою новітніх наукових відкриттів та збагачувала світ поезії незваними до того засобами. Особливістю його поетичного світу є постійний, безупинний рух та саморозвиток. Це поет, який постійно вдосконалювався.

Актуальність дослідження полягає в тому, що питання новаторських ідей у творчості поетів та письменників на сьогодні вивчене недостатньо, оскільки не досягнуто цілковитого розуміння їх методів письма, висвітлення думок та переживань. Іван Драч експериментував зі стилями своїх творів та їх наповненням, використовуючи новаторські підходи для урізноманітнення творчого доробку, що робить його прекрасним поетом, творчість якого потребує постійного дослідження.

Мета дослідження – розкрити новаторські риси поезії Івана Драча.

Іван Федорович Драч – поет-шістдесятник, першовідкривач нових материків художнього мислення. Він відноситься до нової хвилі поетів, покоління митців-інтелектуалів, які прагнули творити в нових напрямках і відчайдушно тікали від застиглих стандартів. Драч додав у поезію неординарність тем та небуденність їх реалізації, що дозволяло йому творити у власному стилі.

Для Івана Драча новаторство – метод оновлення та збагачення змісту новими літературними образами, мотивами та художніми експериментами. Визначальними рисами творчості поета стають єдність традицій та новаторства, постійний розвиток та самовдосконалення, присутність образів-символів і використання власних неологізмів.

Іван Федорович відноситься до тих людей, які не втратили дитячого вміння дивуватись буденним речам та піддавати сумніву все звичайне. Саме це дозволило йому писати такі цікаві та нетипові твори, які, на перший погляд, можуть здаватись дивними і незрозумілими. Він тішиться вродою людини і світу – і з грудей його «протуберанцями» вихлюпуються через край захоплена «Ода природі» та стурбована «Ода совісті». Та поет не лише дивується світові та його дивовижі. Він стурбований певною мірою дитячою, жагою пізнання: «Пізнати хочу все – і в цьому крик мій...» («На дні роси»). Також він вирізняється нетиповим баченням буденних речей. Ось, до прикладу, стоїть собі звичайне відро. Здавалось би, то й що. Але не для поета, який бачить там душу (відерну душу!) [7, с. 49].

*Я – цинкова форма. А зміст не від мене,
Підвладне я часу, підвладне потребам,
Коли ж я порожнє в бутті цілоденнім,
Тоді я по вінця насипане небом* («Балада про відро») [2, с. 137].

Отож, на перший погляд, йдеться про просте відро, а поет побачив небо в цьому порожньому відрі. Це показує його вміння створювати нетипову поезію, дивлячись на звичайні речі, що і робить його твори унікальними та не підвладними часу.

Івана Драча Микола Ільницький називає «поетом сучасної теми, сучасного сприйняття, сучасної поетичної мови» [4, с. 30], порівнює з «першопроходцем», який освоює «усе нові території: пройшовши один переліг, вирушає на інший» [4, с. 8]. Творчість поета вибудовувалась на традиціях та принципах його попередників, але вирізнялась методами та формами написання [8]. Погляньмо на поезію «Крила», яка спершу нагадує іронічну казку. Але поміркувавши, бачимо прихований підтекст, що розповідає про суперечності матеріального сьогодення та вічного покликання митця. Поет розповідає з сумним гумором про чоловіка, який отримав у подарунок крила:

*Кому – шапку смушеву,
Кому – люльку дешеvu...
А дядькові Кирилові – крила.
Був день як день, і раптом – непорядок,
Куфайку з-під лопаток як ножем прошило.
Пробивши вату, зарядили радо,
На сонці закипіли сині крила.
Голодні небом, випростались туго,
Ковтали з неба синє мерехтіння,
А в дядька на серці – туга,
А в дядька на серці – тіні...* («Крила») [2, с. 109].

Вчитавшись у рядки, розуміємо, що мова йде про наш народ, який інколи готовий відмовитись від крил заради буденності, що згодом виростають знову, та зрештою знаходяться люди, які їх цінуватимуть. Також Драч висловлює думку, що доля поета – бути крилатим посланцем на землі та через поезію бути сонячним світлом для душ [5].

Не менш помітним явищем в українській літературі є драматичні поеми Івана Драча. Ці поеми утворились із його лірики і кіномистецтва, об'єднавши в собі елементи драми, ліро-епічної поеми і деякі мотиви кінодраматургії, а саме: лаконічність діалогу та сцен, ліричні відступи та ін. Драматичні поеми «Дума про Вчителя» і «Соловейко-Сольвейг», ліро-драматична поема «На дні роси», а також поема для кіно «Числа» утворюють окрему сторінку в творчості митця. Першим твором Івана Федоровича в цьому жанрі була поема «Дума про Вчителя», присвячена В. Сухомлинському. Створена поема включає в себе драматичні почуття

головного героя, розкриває трагізм його життя та піднімає проблему виховання людяності. Все це зумовлює складну сюжетно-композиційну побудову тексту. Образ Вчителя в цьому творі сповнений драматизму та гуманізму:

Таж кожен вчитель – це суцільна драма.

Це вузол всіх вітрів, що дмуть зівсюди.

А ще такий, як Вчитель наш («Дума про Вчителя») [1].

А що дітей любив – то ні до кого

Він так не ставивсь, як до дітей;

Було щось в цьому просто дивовижне («Дума про Вчителя») [1].

Це вчителі, найкращі гарні люди,

Плекають нас для всіх крутих доріг («Дума про Вчителя») [1].

Можна сказати, що «Дума про Вчителя» торкається важливих тем педагогіки, виховання людяності та створення образу гарного вчителя, котрий повинен дотримуватись норм моралі та етики. Поет зображує уявний світ, який за допомогою художніх прийомів проєктує на реальність всі ті негаразди, що можуть спіткати вчителів та учнів, і всі позитивні моменти, які неодмінно мають бути [7].

Іван Драч висловлювався: «Художнику – немає скutih норм. Він – норма сам, він сам в своєму стилі». У цих словах проступає осмислення ним поетичного світобачення та підкреслення оригінальності його лірики. Він вважав, що поет має сам вирішувати, як донести свої думки до читача [3].

Отже, Іван Драч – це поет, який мислить незвично, оригінально та творчо, добирає нестандартні метафори, порівняння та епітети. Його новаторська лірика дивує та захоплює одночасно. Він – поет, твори якого запам'ятовуються та легко упізнаються за стилем.

Список використаних джерел

1. Драч І. Поеми. Київ: Генеза, 2006. 512 с.
2. Драч І. Соняшник. Поезії 1960-1970 років / упоряд.: І. С. Рябчий. Харків: Фоліо, 2016. 414 с.
3. Дудніченко В. В. Іван Драч: лірика, філософія, політика. URL: <https://naurok.com.ua/ivan-drach-lirika-filosofiya-politika-271687.html> (дата запити: 14.03.2024).
4. Ільницький М. Іван Драч. Нарис творчості. Київ: Радянський письменник, 1986. 221 с.
5. Метафоричність та новизна у поезії Івана Драча. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/tvory/printit.php?tid=6921> (дата запити: 14.03.2024)
6. Поети-шістдесятники: Василь Симоненко. Дмитро Павличко. Іван Драч. Борис Олійник: [хрестоматійний збірник] / автор-упоряд. Б. Тихолоз. Київ – Львів: Всеуито, 2001. 80 с. (Серія: УСЕ для школи: Українська література. 11 клас: Програмні тексти, ілюстрації, пояснення, завдання, тести. Вип. 5).

7. Скуратко Т. Новаторство поетичної драматургії Івана Драча. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Літературознавство* / редкол.: М. П. Ткачук, Е. Бялка, К. Гуша [та ін.]. Тернопіль : ТНПУ, 2015. Вип. 43. С. 128–147. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/6205/1/Skuratko.pdf> (дата запиту: 15.03.2024).
8. Чудіна А. В. Новаторські риси поетики Івана Драча. URL: <https://vseosvita.ua/library/novatorski-risi-poetiki-ivana-draca-190013.html> (дата запиту: 15.03.2024).